

ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΒΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΦΟΒΙΣΜΟΥ

Δρ. Μαρία Μουσμούτη

ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ



Δεν υπάρχουν
γρήγορες ή έτοιμες
λύσεις για την
αντιμετώπιση της
σχολικής βίας και
του εκφοβισμού

ΣΚΟΠΟΣ ΟΔΗΓΟΥ



- να προωθήσει την **ολιστική προσέγγιση** της αντιμετώπισης της σχολικής βίας και του εκφοβισμού
- να ενθαρρύνει τη **συμμετοχή** και συμβολή όλων των μελών της σχολικής κοινότητας και
- να ενθαρρύνει τη **συνεργασία** με φορείς και την τοπική κοινωνία



ΚΟΙΝΟ ΣΤΟΧΟΣ

«σχολική κοινότητα»

- εκπαιδευτικοί,
- μαθητές,
- διεύθυνση/διοικητικά όργανα,
- γονείς,
- λοιπό προσωπικό

ΔΟΜΗ – ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

- Κατανόηση βίας και εκφοβισμού
- Εντοπισμός περιστατικών
- Πρόληψη και Διαχείριση

ΕΡΓΑΛΕΙΑ

Θεωρητικές και ερευνητικές έννοιες και προσεγγίσεις

Εμπειρικά στοιχεία και δεδομένα από το εθνικό και διεθνές περιβάλλον

Παραδείγματα μέτρων και καλών πρακτικών

Μελέτες περίπτωσης

Ερωτήσεις - απαντήσεις

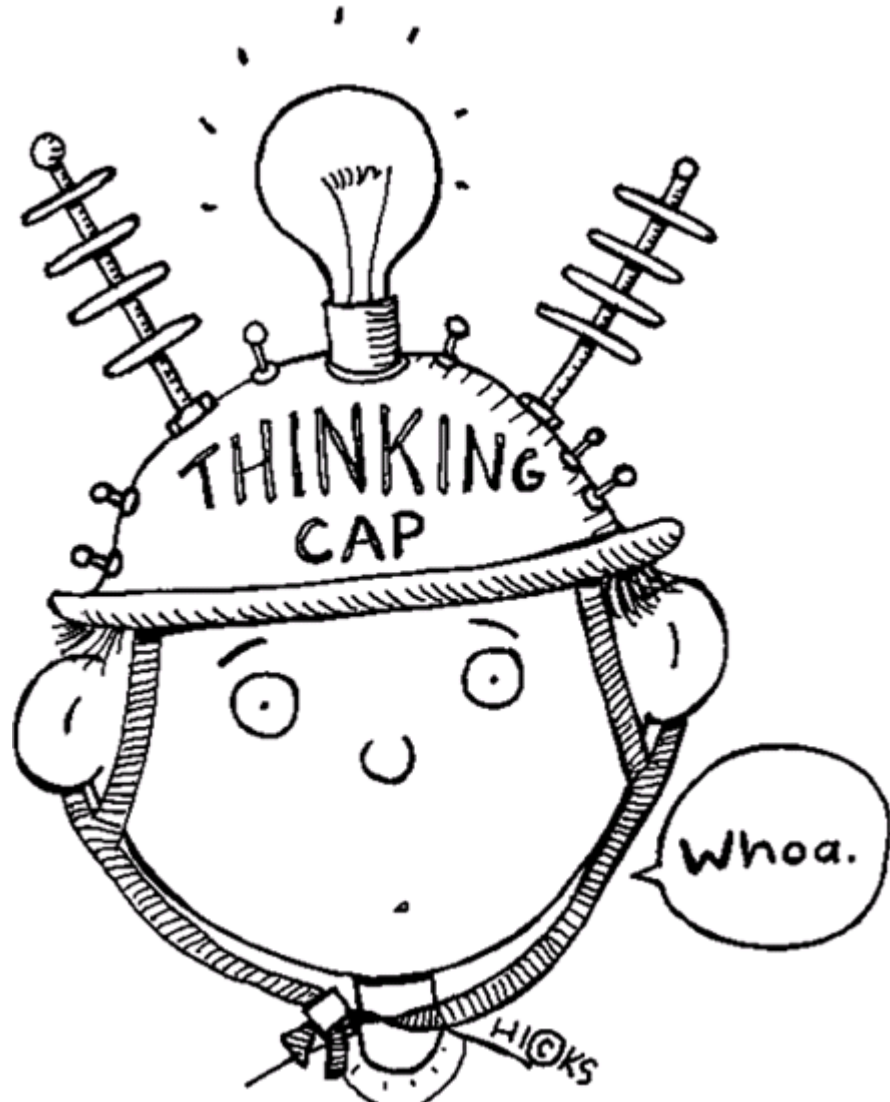
Μύθοι & Αλήθειες

Παρατηρήσεις

Σημεία ελέγχου (check list)



1. ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ



- Τί είναι η σχολική βία και ο εκφοβισμός
- Μορφές σχολικής βίας και εκφοβισμού
- Πλαίσιο και παράγοντες επίδρασης
- Συνέπειες της σχολικής βίας και του εκφοβισμού

def·i·ni·tion (de-fə-'ni-shən) n.

1. the definition of a word can be easily found in a dictionary. 2. But the dictionary definition really doesn't give the true meaning of that word. 3. The Bible contains certain words that have real impact when we come to realize their true definition. 4. This definition comes to life when we begin to *think, speak and act* based on what these words really mean. (circa May 12 - June 16, 2013)

de·fin·i·tive (di-'fɪ-nɪ-tɪv) adj.

1. serving to provide a final solution or to end a debate or dispute
2. authoritative and apparently exhaustive

Επιστημονικοί ορισμοί

Ερωτήσεις και απαντήσεις

Πώς διακρίνεται ένα περιστατικό σχολικής βίας ή εκφοβισμού από ένα φιλικό πείραγμα μεταξύ των μαθητών;

Μελέτες περίπτωσης - Σχόλια & παρατηρήσεις

Η μελέτη περίπτωσης περιγράφει περιστατικό σχολικής βίας και εκφοβισμού μεταξύ αγοριών που φοιτούν στη Β' θμια εκπαίδευση. Η περίπτωση αυτή παρουσιάζει διάφορες μορφές βίας και εκφοβισμού και αντιδράσεις του σχολείου.

Μύθοι & αλήθειες

Μύθος: «Ο εκφοβισμός αποτελεί φυσιολογική πτυχή της ανάπτυξης των παιδιών στο σχολείο»

Αλήθεια & Μύθος: «Εγώ έκανα ένα αστείο! Δεν ήξερα ότι θα τον ενοχλήσει τόσο πολύ...»

Μύθος: «Αυτό δεν είναι εκφοβισμός! Είναι απλά παιχνίδι και πειράγματα μεταξύ των παιδιών»

Μύθος: «Καλά να πάθει... Αν έβλεπες τι έγινε, θα καταλάβαινες ότι πήγαινε γυρεύοντας!»



ΠΙΝΑΚΕΣ

Πίνακας 3: Συνέπειες σχολικής βίας και εκφοβισμού στους «νταήδες»

Βραχυπρόθεσμες συνέπειες

- Νευρικήτητα, άγχος, συμπτώματα κατάθλιψης
- Απουσίες και σκασιαρχείο
- Αυξημένες πιθανότητες εμπλοκής και σε άλλες μορφές αντικοινωνικής συμπεριφοράς
- Ακαδημαϊκές επιπτώσεις: μειωμένη ακαδημαϊκή επίδοση, σχολική αποτυχία, μαθησιακές δυσκολίες, δυσκολία συγκέντρωσης και προσοχής, έλλειψη κινήτρων για μάθηση, διακοπή σχολικής φοίτησης
- Απομάκρυνση από το σχολείο
- Τάσεις φυγής από το σπίτι

Μακροπρόθεσμες συνέπειες

- Έλλειψη κινήτρων, δημιουργικής και εποικοδομητικής σκέψης
- Δυσκολίες στη δημιουργία διαπροσωπικών σχέσεων
- Προβλήματα διαχείρισης θυμού
- Επιθετικοί, παρορμητικοί ή βίαιοι ενήλικες
- Ατημέλητος τρόπος ζωής
- Αυξημένες πιθανότητες για εμφάνιση αντικοινωνικής ή εγκληματικής συμπεριφοράς ως ενήλικες
- Προβλήματα με την αστυνομία



2. ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΣ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ

Ο εκπαιδευτικός δεν είναι αστυνομικός! Οι δεξιότητες αναγνώρισης και διαχείρισης περιστατικών σχολικής βίας και εκφοβισμού εντάσσονται σε μια ολιστική προσέγγιση στο πλαίσιο του σχολικού χρόνου.

«Οδηγοί» για τον εντοπισμό εκφοβιστικής συμπεριφοράς

- Χαρακτηριστικά «νταή/εκφοβιστή»
- Χαρακτηριστικά «θύματος»
- Ο περίγυρος
- Ενδείξεις εκδήλωσης περιστατικού σχολικής βίας και εκφοβισμού
- Ενδείξεις εμπλοκής μαθητή σε περιστατικό σχολικής βίας και εκφοβισμού



3. ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Οι μεμονωμένες ή σποραδικές πρακτικές δεν είναι αποτελεσματικές – οι παρεμβάσεις και προληπτικές πρακτικές πρέπει να λειτουργούν **συμπληρωματικά**

Πχ συμπληρωματική στόχευση - ορισμένες στοχεύουν στη βελτίωση του γενικού σχολικού κλίματος, άλλες στη διαμόρφωση ειρηνικών στάσεων στη σχολική κοινότητα

Προσεγγίσεις για την πρόληψη και διαχείριση

- *Οικοσυστημική Προσέγγιση*
- *Ολιστική Προσέγγιση*
- *Η «φωνή του παιδιού»*
- *Φιλικό προς το παιδί σχολείο*
- *Επανορθωτική Δικαιοσύνη*
- *Συνεργασία με γονείς, μαθητές και την τοπική κοινωνία*

Πλαίσιο και οργάνωση δράσεων



- Η επιτυχία στρατηγικής ή μέτρων σχετίζεται με την **οργάνωση**, τον βαθμό **εμπλοκής της σχολικής κοινότητας** και τη **βιωσιμότητα** των μέτρων.
- Αυξημένα ποσοστά επιτυχίας στην αντιμετώπιση της σχολικής βίας συνδέονται με **πρακτικές διαλόγου** και στόχους που έχουν συμφωνηθεί από όλη τη σχολική κοινότητα.

Βασικοί κανόνες για τη διαμόρφωση πολιτικών κατά της σχολικής βίας και του εκφοβισμού στο πλαίσιο του σχολείου

- Ιδιοκτησία των μέτρων
- Εμπλοκή όλων
- Σαφής πολιτική - κατανοητή απ' όλους
- Ενσωμάτωση σε όλες τις πτυχές της σχολικής ζωής
- Αναλυτικές πληροφορίες

Πλαίσιο πρόληψης και διαχείρισης

Πρωτογενής πρόληψη - ασφαλές και υπεύθυνο σχολικό περιβάλλον

Δευτερογενής πρόληψη - παρέμβαση σε ευάλωτες ομάδες και διαχείριση παραγόντων υψηλού κινδύνου

Τριτογενής πρόληψη - διαχείριση περιστατικών για μείωση της υποτροπής

Ρόλος των εκπαιδευτικών

- Γνώση του φαινομένου –θεσμικού πλαισίου
- Ικανότητες αναγνώρισης, εντοπισμού και παρέμβασης
- Συμμετοχή στην εκπαίδευση και στην ενημέρωση, σε ομάδες εργασίας, πρωτοβουλίες, συνεργασία με τα υπόλοιπα μέλη της σχολικής κοινότητας

Ρόλος των διευθυντών

- Ανάπτυξη θετικού σχολικού κλίματος και ήθους
- Εποπτεία χώρων
- Σεμινάρια κατάρτισης του προσωπικού, συνεργασία, ίση συμμετοχή όλων στην εκπαιδευτική διαδικασία, συνεργασία με την τοπική κοινωνία και φορείς

Στρατηγικές διαχείρισης

Η αποτελεσματική διαχείριση περιστατικών σχολικής βίας λαμβάνει υπόψη τη φύση και τη μορφή της βίας, τις προσωπικότητες των εμπλεκομένων και τις αντιδράσεις του «θύματος»

Βήματα για τη διαχείριση περιστατικών βίας και εκφοβισμού

- Ανίχνευση του προβλήματος ή της σύγκρουσης
- Άμεση παρέμβαση, ανίχνευση των εμπλεκομένων, ενημέρωση για την πολιτική του σχολείου, τα δικαιώματα και τις ευθύνες των εμπλεκομένων
- Έκφραση των απόψεων, εντοπισμός κινήτρων, αναζήτηση λύσεων, αξιολόγηση των λύσεων

Δεξιότητες διαχείρισης περιστατικών σχολικής βίας και εκφοβισμού

- Ενεργητική ακρόαση
- Χρήση ανοιχτών ερωτήσεων - κατάλληλη γλώσσα σώματος
- Εύρεση επωφελών λύσεων (win-win) για όλους τους εμπλεκομένους

Μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης

Μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης μπορεί να αφορούν **διαφορετικές ομάδες-στόχο** και να λαμβάνονται σε **διαφορετικά επίπεδα**:

- Στο επίπεδο του Υπουργείου και των Σχολικών Διευθύνσεων
- στο πλαίσιο του σχολείου
- στο πλαίσιο της τάξης
- στο πλαίσιο του μαθητικού πληθυσμού
- στο επίπεδο των εκπαιδευτικών
- στο πλαίσιο της οικογένειας
- στο πλαίσιο συνεργασίας με την τοπική κοινωνία

ΕΜΠΟΔΙΑ



☞ «Ωραία όλα αυτά, αλλά πού να βρούμε χρόνο, για να κάνουμε τόσα πράγματα; Ή θα κάνουμε μάθημα, ή θα κάνουμε τους αστυνομικούς, ή θα κάνουμε δράσεις και προγράμματα. Πόσα να προλάβουμε! Ο χρόνος μας τελειώνει, όταν χτυπήσει το κουδούνι». Πώς μπορεί τελικά ο εκπαιδευτικός ή ο διευθυντής μιας σχολικής μονάδας να εφαρμόσει μέτρα πρόληψης και αντιμετώπισης της σχολικής βίας και του εκφοβισμού σε μια ολιστική βάση;

Πιθανές λύσεις :

- συνεργασίες μεταξύ συναδέλφων και της διεύθυνσης του σχολείου
- συμμετοχή «δύσκολων μαθητών»
- συμμαχίες με γονείς/κηδεμόνες
- καλή οργάνωση των μέτρων πριν από την εφαρμογή τους
- ενσωμάτωση των μέτρων στα μαθήματα

Καλές πρακτικές



▪ *Εκπαιδευτικά Εργαλεία και Οδηγοί*

- Ευρωπαϊκός Οδηγός Καλών Πρακτικών (European Antibullying Network, 2014)
- «Δραστηριότητες στην Τάξη για την Πρόληψη του Εκφοβισμού και της Βίας μεταξύ των Μαθητών – Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης» (2010)

▪ *Οπτικοακουστικό υλικό*

- ABC Διαδραστικό Εκπαιδευτικό Εργαλείο για την αντιμετώπιση του Σχολικού Εκφοβισμού
- Θεατρικό «Η Ιστορία του Βίκτωρα και της Μαρίας»
- Θεατρικό «Η Φάρμα του Διαδικτύου»

Καλές πρακτικές (2)

- *Προγράμματα παρέμβασης*
- Πρόγραμμα Πρόληψης κατά του Εκφοβισμού του Dan Olweus
- Σχολικό Πρόγραμμα KiVa της Christina Salmivalli
- *Πρωτοβουλίες ευαισθητοποίησης*
- ABC Europe's Antibullying Campaign
- European Antibullying Network (EAN)
- *Στρατηγικές και εργαλεία παρέμβασης*
- Σχολική Διαμεσολάβηση ή Διαμεσολάβηση Συνομηλίκων
- Μέθοδος του Anatol Pikas (*Shared Concern method*)
- Μέθοδος «Δεν κατηγορώ» (The No Blame Approach)
- *Χρήση Τεχνολογιών Πληροφόρησης και Επικοινωνίας*
- Τηλεφωνική Γραμμή Βοήθειας
- Ηλεκτρονική πλατφόρμα επικοινωνίας και ψυχαγωγίας παιδιών YouSmile
- Ιστοσελίδες ενημέρωσης, υποστήριξης, δικτύωσης και επικοινωνίας



Παράρτημα 1 – Σημεία Ελέγχου

Παράρτημα 2 – Οδηγός θεσμικού
πλαισίου

Παράρτημα 3 – Φορείς με
αρμοδιότητα/εμπειρία σε θέματα
σχολικού εκφοβισμού

Βιβλιογραφία

Οι πίνακες ελέγχου (Check
points) προτείνονται ως
οδηγός οργάνωσης και
αξιολόγησης στο πλαίσιο
της πρόληψης και
διαχείρισης περιστατικών
σχολικής βίας και
εκφοβισμού

